

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Történelemtudományi Doktori Iskola

Doktori értekezés tézisei

Aischinés vádbeszéde
Timarchos ellen

Bajnok Dániel

Budapest, 2014

I. A dolgozat témaválasztása

Az athéni szónok, Aischinés alakjára egészen a XX. századig a nagy ellenfél Démosthenés árnyéka vetült: rétorikai és politikai teljesítményét egyaránt a híres szónokéhoz mérték, és tetteit kevésbé saját szavai, mint inkább vetélytársának művei alapján ítélték meg. A makedón terjeszkedéssel szemben bátran föllépő, hazája szabadságáért végsőkig harcoló Démosthenés tizenhat éven át tartó közéleti viadalt vívott Aischinésszel, és amint az ellene elmondott törvényszéki beszédekből világosan kitűnik, politikai és emberi értelemben egyaránt lesújtó véleménnyel volt riválisáról. Mivel utolsó, sorsdöntő összecsapásuk Kr. e. 330-ban a „Koszorú”-perben Démosthenés győzelmével zárult, a győztest pedig Cicero és Quintilianus nyomán mint a „szónokok fejedelmét” (*princeps oratorum*) és a „szónoklás mércéjét” (*lex orandi*) emlegette az utókor, ezért Aischinés modern megítélését hosszú ideig alapvetően meghatározta ellenfelének érthető elfogultsága: egészen a közelmúltig makedónbarátnak és hazaárulónak tartották.

Az elmúlt nagyjából fél évszázadban Aischinés szerepét átértékelték a kutatás, és ez (nézetem szerint) két tényezőnek köszönhető. Egyrészt, a késő-klasszikus kori Athén történetének kutatói belátták, hogy bár szónoki teljesítményét tekintve Démosthenés vitathatatlanul magasabb szinten áll, mint ellenfele, beszédeinek forrásértéke, egyszerűen szólva „szavahihetősége” összességében nem múlja felül Aischinését. Sőt, bizonyos politikai folyamatok, mint például kettejük ellenségeskedésének fő forrása, az ún. philokratési békekötéshez vezető tárgyalássorozat a makedón II. Philipposzal (Kr. e. 346), nem csak nem érthetők meg Aischinés beszédei nélkül, hanem ezek a beszédek sokszor világosabb narratívát kínálnak, mint Démosthenés szónoklatai. Démosthenés beszédei nem kevésbé elfogultak, és nem is mentesebbek a szándékos csúsztatásoktól vagy hazugságoktól, mint Aischinéséi. Ennek felismerése lett az egyik oka Aischinés kedvezőbb megítélésének — vagy, ha úgy tetszik, a két szónokról alkotott kép árnyaltabbá válásának.

A másik oka maga a disszertáció tárgyául választott mű. Aischinés első ráánk maradt szónoklata egy állítólagos egykori hímprostitúált, Timarchos ellen íródott, aki hiába számított a per idején (Kr. e. 346/5) az egyik legaktívabb athéni politikusnak, züllött múltja miatt Aischinés alkalmassági vizsgálatot indított ellene, és bár szilárd bizonyítékkal nem tudta alátámasztani a vádat, színes történetek és ravasz érvek révén mégis megszerezte az esküdtek szavazatainak többségét, és ezáltal

polgárjogának elvesztésére íteltette Timarchost. A téma sikamlós volta miatt a tudományos kutatás sokáig mellőzte a Timarchos-beszédet, ám ez a helyzet gyökeresen megváltozott az antik görög szexuális normák és általában az ókori moralitás iránti érdeklődés élénkülésével. A kutatás első fontos mérföldköve Sir Kenneth Dover *Greek Homosexuality* című könyvének megjelenése volt 1978-ban, amely a téma alapjainak tárgyalása során Aischinés Timarchos ellen elmondott vádbeszédét használta vezérfonal gyanánt. Dover munkája úttörő jelentőségűvé vált, mert bemutatta, hogy miként lehet tudományos objektivitással, erkölcsi megítélést sugalló jelzők nélkül vizsgálni egy régi kultúra olyan vonásait, amelyek napjainkban is érzékeny társadalmi jelenségnek számítanak. Ezzel a beszéd egyszeriben kikerült a tudományos „karanténból”, és — ahogy Aischinés egyik kiemelkedő modern kutatója, Edward Harris fogalmaz — „a görög irodalom egyik legtöbbet tárgyalt alkotásává vált.” Mindez önmagában is indokolja, hogy miért van szükség a Timarchos-beszéd magyar nyelvű fordítására és magyarázatára, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy hányan vállalkoztak Démosthenés különböző műveinek magyarázására a XIX–XX. század fordulóján, míg Aischinés egyik beszéde sem volt mindeddig magyarul olvasható.

II. A dolgozat felépítése és főbb eredményei

Dolgozatomnak nem célja, hogy részletes életrajzi bevezetőt nyújtson Aischinés életéről, hiszen két évtizede sincs, hogy igen alapos és kiegyensúlyozott elemzés született e témában az említett Edward Harris tollából, akinek megállapításai nagyrészt ma is érvényesek.¹ Sokkal hasznosabb volt ezért összegyűjteni az Aischinés életéről írt antik testimóniumokat, amelyek a maguk módján megvilágítják a szónok pályafutását, és elhelyezik ebben a Timarchos ellen mondott beszédet is. Az első fejezetben fordításban közlöm a kézirati hagyományban fennmaradt rövid életrajzi összefoglalókat, kiegészítve Phótios és a Suda-lexikon Aischinésre vonatkozó szemelvényeivel, valamint egy oxyrhynchosi papirusztöredékkel (P.Oxy. 1800). E testimóniumokhoz lábjegyzetekben fűzök magyarázatokat. A forrásgyűjtemény darabjai önmagukban is sokat elárulnak a szónok életéről, azonban a bennük olvasható megbízhatatlan és olykor egymásnak is ellentmondó adatok magyarázatául egy tömör életrajzi összefoglalást is közlök, kronológiai melléklettel kiegészítve.

1 HARRIS, Edward M.: *Aeschines and Athenian Politics*. New York–Oxford, 1995.

Az életrajzi rezümé zárásaként alaposabb vizsgálat alá vetek egy epidaurosi dedikációs feliratot (IG IV² 1 255), amelyről Rudolf Herzog óta² többen is feltételezték, hogy Aischinés állította az Asklépios-szentélyben történt csodás gyógyulásának emlékére. A töredékes felirat Herzog által javasolt kiegészítése alapján ugyanis a felajánlás szövege megegyezik egy dedikációs epigrammával (AG VI.330), amelyet a kódexhagyomány a szónok Aischinésnek tulajdonít. Mivel a felíratra hivatkozó publikációk némelyike megbízhatatlannak tűnt, egyes szerzők pedig egymást nyelvi okokból félreértve eltérően vélekedtek az azonosítás helytálló voltáról, megpróbáltam a végére járni a felirat hitelességének. Kérésemre a területileg illetékes görög múzeumi hatóság (Η Δ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων) elkészítette a mindmáig az Epidaurosi Régészeti Múzeumban őrzött töredék fotóját, amelynek birtokában megkísérelhettem megállapítani, hogy Herzog elmélete mennyiben igazolható a kövön látható betűmaradványok tükrében.

Bár a fotó nem szolgáltat megdönthetetlen bizonyítékokat, a vizsgálat során arra az eredményre jutottam, hogy a felirat nem kapcsolható össze az Aischinésnek tulajdonított epigrammával. Ennek oka egyrészt az, hogy az első sorban lévő -ητος végződésű apanév H-ja (éta) előtti betű, bár csak kicsiny töredéke maradt meg, nem lehet M, ezért lehetetlen a felirat elejét Aischinés apjának, Atrométosnak nevével Ἀτρομήτου-ként kiegészíteni. A kérdéses betű inkább T, esetleg Γ lehet. Másrészt, a harmadik sorban látható első betűk maradványai a fotó alapján nem olvashatók ki úgy, hogy összecsengjenek az *Anthologia Graeca*-ban fennmaradt epigramma első sorának végződésével: εἰς δὲ τὸ θεῖον. Ehelyett valószínűbb a με τὸ θεῖον olvasat, és az előtte lévő betűk maradványai egyáltalán nem kivehetőek. Attól még azonban, hogy a felirat és az epigramma között nem áll fenn kapcsolat, sem a verset nem lehet jó okkal elvitatni Aischinéstől, sem a szónok epidaurosi gyógyulását nem lehet megcáfolni – igaz, bizonyítani sem.

Az értekezés második egysége a Timarchos elleni beszéd antik összefoglalásainak és a ránk maradt szónoklatnak a fordítását tartalmazza. A *hypothesis*ek esetén a munkát nem segíthették modern fordítások, ám a beszéd magyar szövegéhez figyelembe vettem, és ha kellett, felülbíráltam a rendelkezésre álló német (Bremi), illetve angol nyelvű kiadásokat (Adams, Carey, Fisher). Különös gonddal törekedtem a beszéd

2 HERZOG, Rudolf: *Die Wunderheilungen von Epidauros. Ein Beitrag zur Geschichte der Medizin und der Religion*. [Philologus, Suppl. Bd. 22,3] Lipsce, 1931, 39–41.

ritmikus nyitányának, valamint verses betéteinek formahű közvetítésére. Ez a szónoklat Aischinés első magyarul olvasható beszéde, amelynek felépítése az alábbi vázlatban foglalható össze:

- I. rész (1–6) Bevezetés
 - 1–3: A pereskedés oka
 - 4–6: A törvények fontossága

- II. rész (6–36) A törvények és értelmezésük
 - 7–16: A gyermekek erkölcsi védelméről szóló törvények
 - 9–12: A tanítókról, a kísérő rabszolgákról és a karvezetőkről
 - 13–14: A rokonok által prostitúcióra kényszerített fiúkról
 - 14: A kerítőkről
 - 15–17: A *hybris*ről
 - 18–21: A serdülők erkölcsére vonatkozó törvények: a prostitúcióról (*hetairésis*)
 - 22–36: A felnőttekre vonatkozó törvények:
 - 22: A közrendről
 - 23–27: A népgyűlési felszólalásról, a régi szónokok erkölcséről
 - 28–32: A szónokok alkalmassági vizsgálatáról
 - 33–34: A népgyűlési elnökökről (érvénytelen)
 - 36: A törvények haszna

- III. rész (37–116) Timarchos pályája és bűnei
 - 37–39: Bevezetés, a gyermekkori vétkek kihagyása
 - 40–70: Timarchos szeretői; testének önkéntes áruba bocsátása
 - 41–50: Misgolas
 - 53–55: Pittalakos
 - 55–70: Hégésandros; Pittalakos bántalmazása, tanúvallomások
 - 71–93: Közbevetett érvelés: a közvetlen tanúk hiánya
 - 72–73: A tanúskodás elmaradásának oka
 - 74–93: Az ügy helyes megítélése nem a bizonyítékok, hanem az előzetes ismeretek alapján. Ennek példái:
 - 74–76: a bordélyházak
 - 77–78: a polgárok névsora
 - 80–85: tanácsi és népgyűlési felszólalások áthallásai
 - 86–88: Démophilos indítványa vesztegetési ügyekben
 - 89–91: a bírák egyben tanúk is
 - 92–93: az Areiospagos tanácsának példája
 - 94–105: Az atyai vagyon elherdálása
 - 94–96: Démosthenés érveinek előzetes cáfolata
 - 97–101: A vagyontárgyak részletezése

- 102–104: Az atyai vagyon eredete, Timarchos nagybátyjának sorsa
- 106–116: Timarchos közéleti pályája
 - 106–108: visszaélései számvizsgálóként és androsi tisztviselőként
 - 109–112: Hégésandrosszal közös sikkasztási ügye a tanácsban
 - 113–115: megvesztegetési ügye pénzügyi ellenőrként és a polgárok névsorának felülvizsgálatakor
- 116: az eddigiek összefoglalása
- IV. rész (117–176) A védelem várható érvei és előzetes cáfolatuk
 - 119–124: A prostituáltak adója, helyszínek, időpontok
 - 125–131: A „Hírnév” (*Phémé*)
 - 132–140: Az erkölcsös fiúszerelm az athéni kultúrában, Aischinés saját gyakorlata
 - 141–154: Az erkölcsös fiúszerelm és értékítélet a költők műveiben
 - 142–150: Achilleus és Patroklos Homéros *Ilias*ában
 - 151–154: a szerelm eszménye és az emberek megítélése Euripidésnél
 - 155–159: Athéni példák a derék és a romlott ifjakra
 - 160–165: A szerződések és megállapodások
 - 166–176: Démosthenés várható elterelési kísérletei a közelmúlt politikai eseményeivel és szónoki fogásokkal
 - 170–172: közzjáték – Démosthenés esete Aristarchossal
- V. rész (177–196) Következtetések és lezárás
 - 177–179: A törvények tisztelete
 - 180–184: Spárta és Athén erkölcsi példái
 - 185–195: Az erkölcs megőrzésének fontossága és a bírák biztatása Timarchos elítélésére
 - 196: befejezés

A harmadik és egyben legterjedelmesebb fejezetben kapott helyt a beszéd kommentárja, amelyben egyrészt magyarázatokkal próbáltam érthetőbbé tenni a szónoklat belső összefüggéseit, másrészt igyekeztem értelmezni és párhuzamok révén kifejteni a szövegben felbukkanó gazdag jogi, érveléstechnikai, kultúrtörténeti és irodalmi anyagot. Ebben elsősorban Nick Fisher 2001-ben megjelent kitűnő szövegmagyarázatára támaszkodtam,³ de természetesen figyelembe vettem az elmúlt 13 év szakirodalmi termésének számomra elérhető részét is, és amennyire ez lehetséges volt, próbáltam elkerülni a Fisher-féle kommentár megállapításainak ismétlését.

3 FISHER, Nick: *Aeschines: Against Timarchos*. Oxford, 2001.

A dolgozat negyedik fejezete arra keresi a választ, hogy milyen érvekkel érte el Aischinés ellenfelének elítélését, ha egyszer szilárd bizonyíték nem állt rendelkezésére Timarchos züllött múltjáról. Sorra veszem a beszéd során felhozott vádak, amelyek a szónokok alkalmassági vizsgálatáról szóló törvény (*dokimasia rhétorón*, lásd **28–32.** caputok) két pontja körül csoportosíthatók: 1) Timarchos állítólag pénzért vállalta, hogy más férfiak bármilyen szexuális igényét kielégíti, azaz prostituáltként élt, és ezáltal *hybrist* követett el saját maga ellen; 2) valamint elherdálta az őseitől örökölt nem csekély vagyont, hogy fenntarthassa lakomázással, részegeskedő mulatozással és örömlányokkal tarkított, züllött életmódját. A vádak alátámasztására Aischinés tanúkat szólít elő, akiknek vallomásait alaposan kielemezve megállapíthatjuk, hogy egyrészt nem pontosan azt tanúsítják, amit a szónok korábban Timarchosról állított, másrészt vagy nem is szólítja tanúként az egykori szeretőket, mint például Pittalakost, illetve a beszédes nevű „durva férfiakat” (*hoi agrioi*, **52**), vagy előre közli, hogy az előlépő tanúk nem lesznek hajlandók esküt tenni (Misgolas és Hégésandros). Figyelemre méltó, hogy az ezáltal lényegében érvénytelen tanúvallomásokból is sikerült előnyt kovácsolnia: arra készítette a bírakat, hogy a tanúnak szólított egykori (állítólagos) kitartókban gátlástalan és szemérmetlen hazudozókat lássanak, akik megtagadják a vallomás igazolását (*exómosia*).

A lényeges pontokat bizonyító tanúk hiányát Aischinés azzal magyarázza, hogy szerinte a törvény egyformán a halálbüntetés szigorával sújt le a pénzért vett homoszexuális örömök nyújtóira és megrendelőire is (**72–73**). Mivel azonban az ilyen tevékenységről csak az tud, aki felkínálta magát, valamint az, aki megvette, egyértelműnek látszik, hogy csak közülük kerülhetne ki a közvetlen tanú – ők viszont az életükkel játszanak. E tetszetős, ám mégis alapvetően hamis érvelésben Aischinés összemos négy törvényt, amelyet beszédének első felében idézett: a *hybris* miatti vádat (*graphé hybréós*, **15–17**), a *hetairésis* miatti vádat (*graphé hetairéseós*, **18–21**), a rokonok által prostitúcióra kényszerített fiúkra vonatkozó törvényt (**13–14**), valamint a kerítőkre vonatkozó törvényt (**14**). Bár Aischinés kizárólag a szónokok alkalmassági vizsgálata (*dokimasia rhétorón*) keretében állította bíróság elé Timarchost, mégis úgy tesz, mintha a vádlott állítólagos züllött tettei egyszerre volnának *hybris* és *hetairésis* is: *hybris* annak részéről, aki mindezt rajta elkövette, és *hetairésis* a passzív fél, azaz Timarchos részéről. Aischinés azt akarja elhíttetni, hogy Timarchos szeretői mind *hybrist* követtek el a vádlott testén, ezért most joggal félthetnék az életüket, ha

tanúskodnának. A *hybris* miatti törvény azonban egyrészt aligha alkalmazható abban az esetben, ha az áldozat önként veti alá magát az elkövető akarátának, hiszen ilyen alapon a prostituáltak összes kuncsaftja perelhető lett volna, másrészt egyáltalán nem volt szükségszerű, hogy a *hybris* halálbüntetést vonjon maga után, hanem a büntetés mértékét külön eljárás útján állapították meg (*timésis*). A legsúlyosabb büntetést, azaz a halálbüntetést Aischinés két esetben említi: ezzel számolhattak a kerítők (14) és a *hetairésis* miatt elítéltek (20). Az aktus két résztvevőjét egyformán sújtó büntetés gondolatát pedig a prostitúcióra kényszerített gyermekek védelméről szóló törvényből (13–14) kölcsönözte Aischinés, noha itt a bérbeadó és bérbevevő voltak a megbüntetett felek, nem pedig a szexuális erőszakot elszenvedő gyermek. A jóval korábban idézett törvények egyes momentumait kiragadva és egymással összekeverve Aischinés sikeresen kelthette azt a látszatot, hogy a Timarchossal szeretkező férfiak mindegyike a halálbüntetés fenyegetése miatt nem vállalja a tanúskodást. Táblázatba foglalva az alábbiakban összegezhető a fenti ügyeskedő törvényértelmezés:

Törvény	Büntetés	Felhasznált momentum	Megjegyzés
rokonok által prostitúcióra kényszerített fiú (13–14)	<i>Timésis</i> , de egyforma a bérbeadónak és a bérbevevőnek	„ugyanaz a büntetés sújtsa mindkét vétkest”	A törvény gyermekek megrontásáról szól, Timarchos pedig már nem volt az.
a kerítőkről (14)	a legszigorúbb, valószínűleg halálbüntetés (<i>τὰ μέγιστα ἐπιτίμια</i>)	„a legszigorúbb büntetéssel sújtsa...”	Timarchos ügyében nincs kerítő.
<i>hybris</i> (15–17)	<i>Timésis</i>	„ha valaki <i>hybrist</i> követ el egy fiúval szemben – és bizony ezt teszi, aki bérbe veszi...”	Egy kiskorú gyermeket megrontó személy viselkedése talán valóban értékelhető <i>hybrisként</i> is, de Timarchos már nem volt gyermek.
<i>hetairésis</i> (18–21)	a legszigorúbb, valószínűleg halálbüntetés (<i>τὰ μέγιστα ἐπιτίμια</i>)	„Ha az athéniak közül valaki kitarotként él...”	Timarchost nem ez alapján vádolta be Aischinés, így <i>hetairésis</i> miatt nem elítélhető.

Aischinés érvelésének másik pillére a *Phémé*, azaz a mindenkiről igazat beszélő és mindenki által ismert Hír (125–131), amelynek alapját nevezhetjük „mindenki tudja”-technikának: Aischinés a beszéd kezdetétől fogva sűrűn hivatkozik arra, hogy amit elmond a vádlottról, azt mindenki tudja, s ezért nincs szükség külön bizonyításra. Összesen 16 alkalommal él

e technikával, s ebből 14 a Phémé-érvet bevezető 125. caput előttre esik. Ezzel ügyesen beépítette a hallgatóság tudatába, hogy Timarchos züllött életet élt, és áruba bocsátotta a saját testét. Ebben a helyzetben mutatja be „koronatanúját”: az istennővé avatott, megszemélyesített Phémét: „...az emberek életéről és tetteiről [...] magától terjedő Hír (φήμη) jár-kei városszerte, amely sosem hazug, és mindenkinek tudtára adja, hogy ki mit tett, sőt olyan dolgokat is megjósol, amelyek csak a jövőben fognak bekövetkezni.” (127) Költői szövegeket is idéz Homérostól, Hésiodostól és Euripidéstől (némelyiket kissé meghamisítva), hogy megerősítse az általa vázolt Phémé-képet. (Phémé allegóriájának a görög irodalmi szövegekben megjelenő alakjait az ötödik fejezetben vizsgálom meg, kiegészítve azt az istennővé avatott Phémé egyetlen ismert feliratos említésével.)

Sok más forrás mellett a Timarchos elleni beszéd is igazolja a jól ismert tényt, hogy a klasszikus Athénban általános volt a fiúszerelm számos formája, köztük különösképpen egy felnőtt férfi (*erastés*) és egy serdülő ifjú (*erómenos*) kapcsolata, ám Aischinés úgy tesz, mintha világosan elkülöníthető volna ennek elfogadott, erkölcsös (*sóphrón*) formája a megvetendő, káros és züllött (*bdelyros*) viszonyoktól. Az önzetlen, szabad szerelem szép, a pénzért vásárolt, rabszolgaként eltűrt viszont rút – a kettő közti határvonal azonban a gyakorlatban nem volt mindig éles. A gymnasionokban és a palaistrákban forgolódó ifjak számos férfi vágyának voltak céltáblái, és közismert, hogy e férfiak szavakkal és ajándékokkal, időnként pedig tettelesen is versengtek a legszebb ifjak kegyeiért. Az *erómenos*oknak észnél kellett lenniük, nehogy okot adjanak a hoppon maradt *erastések*nek vagy általában a közvéleménynek arra, hogy kicsapongó, rossz erkölcsű ifjaknak tartsák őket. Az athéniak nem csak a társadalmi intézményként működő fiúszerelm kényes voltával voltak tisztában, hanem érzékenyen reagáltak általában véve mindenre, ami a fiatalok nevelésére vagy a jó erkölcsre vonatkozott. Bizonyos jelek arra utalnak, hogy az athéniak eme érzékenysége a Kr. e. 340-es és 330-as években még fokozottabban érvényesült: erre példa nemcsak Apollodóros vádbeszéde az örömlány Neaira és férje, Stephanos ellen, de az újra megerősödő, erkölcsi és politikai kérdésekben egyaránt állást foglaló Arés-dombi tanács is, nem beszélve a bírósági eljárás bizonyos elemeinek, így a bírák sorsolási és azonosítási módszerének módosításáról, amelynek körülményes menetét az Aristotelés neve alatt fennmaradt *Athéni Állam* írja le (AP LXIII–LXVI). Az ifjak helyes nevelését pedig, amelynek fontosságára Aischinés is gyakran hivatkozik beszédében, hamarosan gyökeresen újjászervezik az *ephébia*-reform során, Kr. e. 335/334-ben.

Amikor tehát az athéni esküdtek arról döntöttek, hogy elítéljék-e Timarchost, szétzúzva ezzel politikai karrierjét, akkor elsősorban nem azt mérlegelték, hogy a hatályos törvények értelmében, a tanúbizonyosságok tükrében valóban elkövette-e azokat a tetteket, melyekkel Aischinés vádolta őt, hanem azt, hogy az adott helyzetben vajon a közösség javát szolgálná-e, ha fölmentenének egy embert, akinek amúgy sem feddhetetlen a híre. Az erkölcsök rombolására érzékenyen reagáló athéniak, ahogyan Kr. e. 399-ben az ifjakat *állítólag* megrontó Sókratést, ezúttal Timarchost is elítélték. Ezt kívánta a közösség érdeke.

A dolgozat jelen formájában csak előtanulmánya egy nagyobb vállalkozásnak, amelynek keretében teljes terjedelmében olvashatóvá válna magyarul Aischinés második (a hűtlen követség ügyében Kr. e. 343-ban elmondott) és harmadik (a Koszorú-perben Kr. e. 330-ban elhangzott) szónoklata is.

III. A disszertáció témájához kapcsolódó publikációk és előadások

1. Publikációk:

- BAJNOK, Dániel: The Goddess of Report in the Courtroom. *Acta Classica*, 49 (2013), 181–189.
- : Phémé, avagy egy allegória deifikációja. *Vallástudományi Szemle*, 9/3 (2013), 77–82.
- : Aischinés epidaurosi felirata? *Antik Tanulmányok*, 58/1 (2014), megjelenés alatt.
- : Aeschines' inscription in Epidaurus? An old question revisited. *Graeco-Latina Brunensia*, 19/1 (2014), megjelenés alatt.

2. Előadások:

- BAJNOK, Dániel: *Phémé hatalma: Aischinés érveléstechnikája a Timarchos ellen mondott beszédben*. Előadás Piliscsabán a X. Magyar Ókortudományi Konferencián, 2012. május 26.
- : *The Goddess of Report in the Courtroom*. Paper read at the Non Omnis Moriar (Hahn 100) Conference in Budapest, 23 March 2013.
- : *Magánélet és közélet konfliktusa Athénban Démoszthenész idején*. Előadás Pécsset az Egyén és politikai gyakorlat Országos Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencián, 2013. április 19.
- : *Aischinés epidaurosi felirata?* Előadás a DE-BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola által szervezett „Régió és regionalitás” workshopon, 2013. június. 26.
- : *Démosthenész és Aischinés - A hazafi és a hazaáruló?* Előadás Budapesten a XI. Magyar Ókortudományi Konferencián, 2014. május 22.